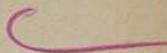

Isiara Taya Pondal

41948

SIG 41948

ALBORADA

MALIAXE

AMADO CARBALLO

ALBORADA

PUBLICACIÓN LITERARIA
SAI UNHA VEZ NO MES

Volume III   ;   Xulio do 1922

PONTEVEDRA

NO 25 D-ESTE MES
DIA DE GALICIA
PUBRICAREMOS UN
NÚMERO EXTRAORDINARIO
FEITO POL-OS MEIRANDES
POETAS E PROSISTAS DA NOSA TERRA,
E ILUSTRADO POL-OS XENIALES
DIBUXANTES
CASTELAO E MÉNDEZ
CUSTARÁ:
50 CÉNTIMOS O EXEMPRAR

Diríxase a correspondencia a XOAN VIDAL MARTÍNES,

Rua Real, 26.—PONTEVEDRA

Loís Amado Carballo

MALIAXE

Grabados de Méndez

n. 14.824

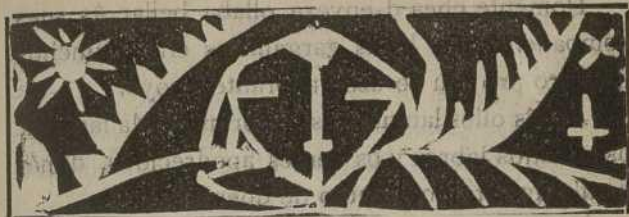
J. Pong Pongal, compra 2002

LOS ANGELES LIBRARY

EXAMINAM

Grabados de Mendez

E preciso t er um pensamento
acochado e xusgar todo por ele,
falando domente com o povo.

PASCAL

I

ROLINDA Capelo era unha
das mozas mais feias de
Brandove. En festas e
rueiros, ficaba sempre
arredada, pol-o esque-
cemento fontoso dos mo-

zos casadeiros, mais arelantes de fermosura e
ledicia que d-aturar o seu xesto magoado e con-
xumelo.

— Damente chea d-envexa ollaba beilar âs suas compañeiras, as ledas gargalladas eran guinchos de ferro pro seu corazón añorante e soyo.

Aquês ollos languentes, o côr macio da faciana, os abuados labres y-os dentes apodrecidos, donábanlle un estrano aspecto de doente.

E abofé que doente estaba.

Pasara toda a vida sen agarimos. Inda nena, quedara horfa, y-âquelas agucias de amôre, esper-tadas co-as roxas frois da adolescenza, chuchában-na arreo no aburar da carne e da natureza.

Corrían os anos. Voltaban as festas. San Bieito, San Sibrán, O Cristo de Xende, Nosa Señora do Corpiño...

As compañeiras de Frolinda iñanse casando.

Somente ela, coa sua malenconia, pouquiño a pouco, no decurso do tempo ía xa antre as mociñas rebuldeiras, parecendo vella.

Murchábanse as espranzas xuvenís.

Pregaba acotío, y-escomenzaba a collerlle afeizón â eirexa.

II

Pois... (todo chega...) Foi nunha das festas primadeirales. Saloucaba a gaita antr-os pinales

híspidos comō treboentos berros ultrizes, y-o Sol
combustia coa bonanza de un Deus primevo e
bateal.

Tiña o romaxe â soma dos albres esgrevios, a
somellanza fiducial d-un vello lenzo de Teniers.

Lonxe, o xaquelado multicôr de leiras e parra-
les, y-o mar aluciado e manso bicando o ceo,
nun contubernio cheo de lirismo.

Ríaa a Natureza com-un alma xuvenil.

Soaban de comenzo os ledos arpexios d-unha
riveirana, cando un mozo detêndose acarón da
Frolinda, envitouna a beilar cun sorriso amabel.

Era un xoven varil e forte, de ollos azúes e
faciana runxida.

As mais topadas ideas xurdino na chola da
moza, no intre o corazón choutaballe no peito
com-un paxaro apreixado.

Sen agardal-o asenso, elê xa punteaba, e foi
aqueilo, o rexo tirón â sua vontade, qu-a fixo de-
ciderse.

E... beilou, beilou, hastra abafarse. Endebén
desquitábase dos tempos idos, e de envexosa,
trocábase en envexada.

Xa non sinteu com outramente o longo des-
prunar das horas, que se lle fono nun sopro.

E, mais tarde, cando a lus esmorecía, e no ceo que mainamente principiaba a escurecer, surdía cal nun evanxélico nadal a centilación fuxitiva das estrelas, voltando xa prâ casa, oubiu Frolinda o dôce linguaxe da alma, moxenas do aceso corazón namoricado. E do intre de seu embausamento, achábase feliz.

A lámpada dos infindos, espallaba dondo fogax.

De tempo en tempo, alumeaban no lampreo espazo, as bermellas roseiras dos foguetes.

Nos seus beizos sinteu a forte apretura d-uns labres máscuos, e n-un enlevo femente, irta y-aguciante, caiu encol dun herbal condito.

E fono os seos eburnos, mollados da prata lueira, cumes pasioales â ronxente arela varil.

.....

Era na frol da primadeira.

O vello Pan, tanxía ao lonxe, na egloxica siringa asobiante, a rebuldeira cántiga cárnal.

III

¡Que espertar tan súpito â tanxible realidade dos seus ensonos!

O amôre, que creia inacordantes correspondenzas, acesou a sua alma n-un forte desexo dunha felicidade egoísta.

E chegaron pra Frolinda, as arelas, as incertidumes, os desveos.

¡Amaba tanto! ¡Sonaba tanto! Qu-a sua própea vida, as suas preocupaciós d-acotío, esvaíanse cautadas por aquela outra eisenzenza que tan fortemente xunguira â sua.

E o noivo, o Breixo Trezán, lonxe, na vila podre, alleo cicais â ausorvedora paseón que provocara.

Y-esa desfianza que prende en total-as almas debles, esa pranta maldicioada dos zelos que tan chegada vai ao desprendimento xeneroso do amôre, torturou os ideialismos da xoven, abateu nun maino esforzo as suas torres de marbre e nácare.

Era unha conxunción paulatiña das suas enerxías, un enlevo frebicitante que combustía o corazón ilusioado e recheo de xuventude.

E sempre qu-elê chegaba, nos aserans maraviellosos tan propicios ô imperio sedeiro da iluseón. Cando rendedo pol-o traxin aitivo do traballo, buscaba a paz y-o acougo preto da sua amada, ela

acollíao hesitante y-as suas preguntas eran sempre as mesmas, abrouxadas e pasioales.

—¿Que fixeches hoxe? ¿Onde estiveches? ¡Cón-tamo todo... todo...!

E mais docificada pol-o prolixo enumerar, enadía:

—¿Non me enganas? ¿Podo estare fixo do teu querer?

Pro nin aínda con todo ficaba satisfeita. Falaballe chorando das suas sufrecias, dos seus receios, pra percurar verbas garimosas, cimentos da sua viseón trememente do porvir.

Y-o Breixo sentía co-ela as suas incertidumes, lamentaba as súas magoas, e no fondo da alma abriaselle com unha frol mística e sanguineta, a compaseón.

...Infindada....

...Alboral....

Qu-espertaba o seu esprito a iñotos hourizontes...

Que facía sarpulentar seu corazón en remorsos inxustificadados...

Asimade elê amaba con toda a sua vida.

Cô mesmo amôre que dona a disgracea, ante

unha nai esvalida, ante unha hirmán infeliz, ante uns fillos doentes e famentos.

Aquela idea que era sua ouseseón inarredabel, non poidería endexamais deixala a un lado no camiño da vida.

—Se eu fixera algo que afondara os seus dôres non tería nin perdón da miña conciencia.

Y era todo isto en noites estreladas do vran, en que aboyaban pétalos de Lua encol da natureza durmente.

IV

Milagreira noite de San Xoan.

Lumeiros e alalás crebaban o âr estáteco.

Recendía a lênda pristina y-amabel.

O ceo escuro boslado de anzós de diamante cobríao todo, cal un pantástico doser.

Albeigaba o camiño de Sant Iago com unha franxa vafosante e frébida.

E tecía a Lua, nas frolas de gagate ideás creazóns aglayosas.

Frolinda agardaba impaciente a chegada da meiga que fora a consultare por môr das suas xauranzas de amôre.

—A tal hora—pensaba ela—está a chegar e ceibaráme por sempre de sufrir.

Na sua alma antiga e inxénua perfumada cò encenso amercendador do prodixio deífico, era a esperanza unha pomba en vós circuares.

E, chegou a longamente desexada.

Era unha vella adrubada e vidosa, fanada d-un ollo e vestida de farrapos.

Pro aquel úneco ollo que lle ficaba concentra- ba todo o seu espremento de noxento maliaxe.

Entrou renqueando, dando as «boas noites» coa sua vos aspra e firente, mais afeita ao trato còs demos que còs homes.

E chegándose unda a moza cravou n-ela todo ô mañetismo do seu ollo ouseñonante e ausorve- dore com unha lus pezoñenta.

—¡¡Durmel!!

As palpebras da iñotizada caíno com-as nuvens encol das estrelas lontananas.

...E deixou de sentir.....

...Sò aquêle ollo nitfulxente era a inqueda- nte atormentazón...

—¡Velo ei tes ao teu noivo!—Mais que dixo, mandou ela—¡Óllao!

Baixo as trevas esvaidas foise dibuxando unha

forma non precisa, sen realidade, cal unha recordazón. Aparescía o Breixo erguido e abuado com un cadavre.

—¡Fixate ben! ¿Que pensa?

Unha vòntade irresistible levouna à convición.

—Está a pensare en min... ¡Si... ¡Agora móvese!... ¡Vaime falare!...

Un sopro xélido, fixoa espertar chea de medo aglayo.

—Xa ves —falou a meiga— Non tiñas môr de dúbida. Pro si quês que sempre sexa teu, has lle dar n-unha cunca de viño estes pòs.

E sacou do seo un papeño coa droga.

—¡Toma! Eu voume, que teño moito que facer esta noite.

V

A veira do rio Lerceiro, nunha prancia da carballeira, xuntábanse mozos e mozas pra celebrar a troula.

Era pol-o fio da medianoite.

Lonxe, deitaban nó espazo a sua vos antanosa e solene às campâns, e o âr povoabase de vibrações levians e emocioales, que ficaban durmentes ô tocar â terra mollada de soidos.

A roxa labarada da fogueira puña fulxentes baluzes pendurados das ponlas do arboredo, e nos ollos dos mozos enconacións de ollar satiresco.

Era o instante das meiguices. Cando beilan as fadas ao redor dos albres incantados, cando a galiña d-ouro sai das augas cristaiñas, onde surde a máxica frol que traia a felicidade.

¡Hora dos tangaraños e dos romedios!

Todol-os xovens collidos da man, choutaban encol do lumeiro cantando o conxuro

Peladas eran—Peladas serán

Todas as meigas—Que andan polo chan

Peladas son—Peladas eran

Todas as meigas—Que andan pola terra.

As voces alongábanse na campía, e somellaba o alalá, un canto a un Deus pristino ofrendado n-un rito Goético.

Xa cansos voltaban Frolinda e Breixo, cando ela, convidouno a bebêre un vaso de espadeiro.

VI

Pasano uns días, cando unha noite espertou â Frolinda o soido d-unha campaiña, e seguidamente un marmurío lonxano.

Abríu a fenestra e axionllouse...

...Pasou o Viático...

Tivo un presentimento. Visteuse apresamente e correu na drecedeira da casa do seu noivo.

Endemal se non enganara.

A longa solaina estaba ateigada de xente, e o balbordo dos pregos donaba tráxica intensidade â ondulaceón hourizontal e doente das candeas.

As velliñas; isas velliñas que fan o planto a todol-os defuntos, somellaban ventâl-â morte co seu xesto amercendado e pretórico de compaseóns.

Desfeita, cuase que morta, chegou ela ao pe do aguniante.

O crego xa cumprira a súa misión, ao vere que non poidera pasâl-a hóstea, fixera o encomendamento pra a boa morte.

Antre as sabáns, a faciana do Breixo, xa non era a súa, encol do seu carauter había a revelaceón dos que xa morden a lus da eternidade.

Esbagoante falou ela.

—¡Breixo! ¡Breixo!...

O doente abriu os ollos que fitaban un ponto, fora da vida, no mundo astral.

Quixo falar, e nos seus bruces ferveu unha escuma roxa.

Mainiñamente deixou de latexar o seu corazón...
...As verbas soicidábanse na gorxa da moza...

VII

Noite... trebas...

Noite e trebas na terra, noite e trebas no
espírito.

Tremelucían na escuridade os brados dispersos
dos cirios.

Encol do cóncavo silenzo repinicaban as curis-
cadas de planto da Frolinda.

Fora, a morta sensación da nada. Unha que-
dante anulaceón da vida.

Com nun rito antigo eran as mornas chamadas dos cirios alumeando o cadavre, luces votivas ao corpo, estrelas de espiritual sanidade, â alma xa pelengrina nas místecas vereas de Deus.

A ancestral devoción esaltaba o rispeto aos mortos, divinizandôs, cal seres sumerxidos n-un *pralaya*, aceso da santidade nirvânica.

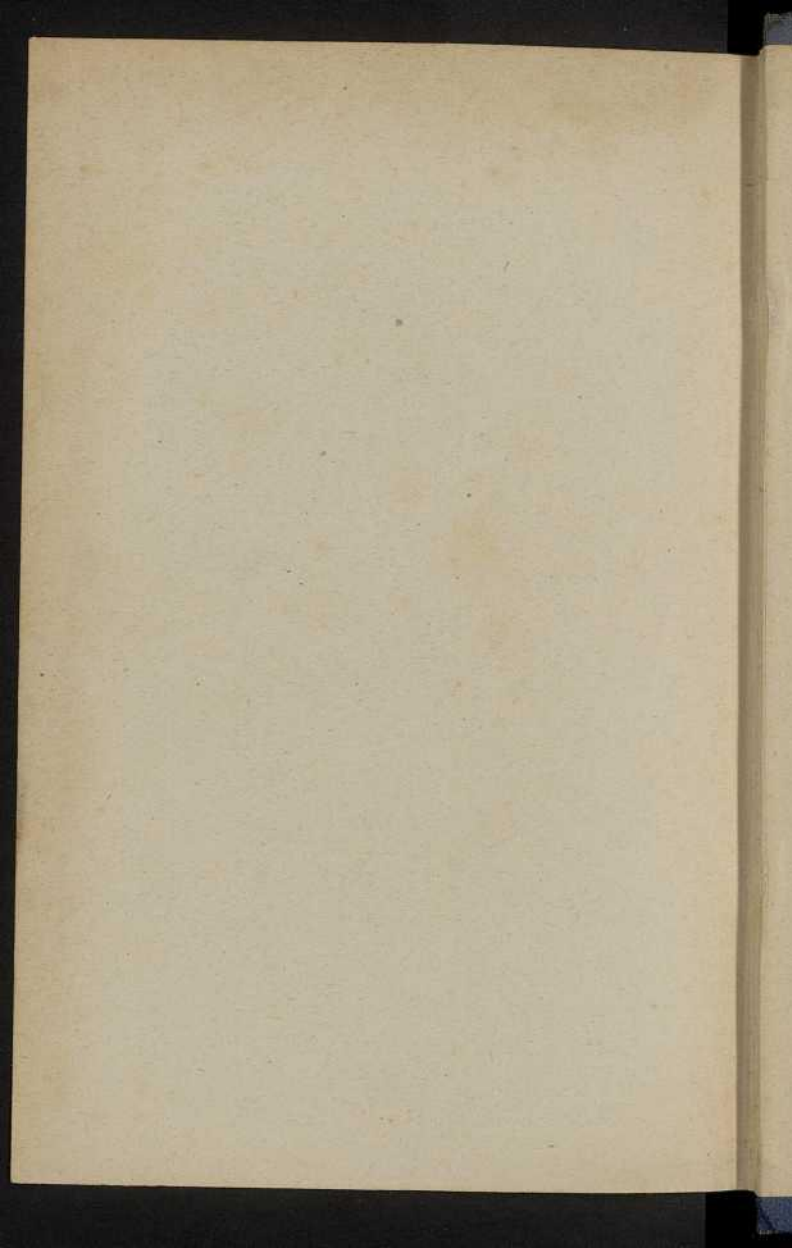
No cadaleito, aquêles grave perfil inmovel, tiña impoñente grandeza e maxestade.

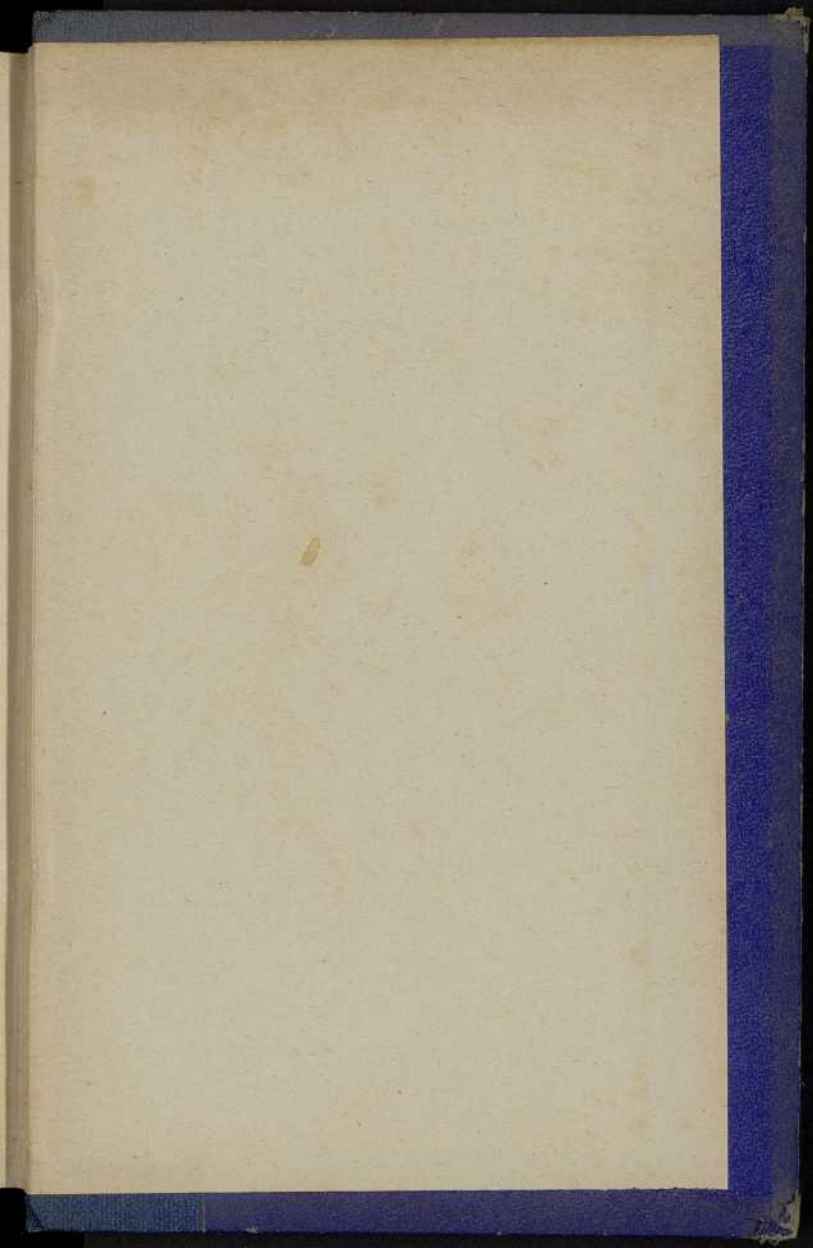
...Ao lonxe o oubeo morrente d-un can, foi unha moura bafarada intensificadora da escuridade medoñenta...

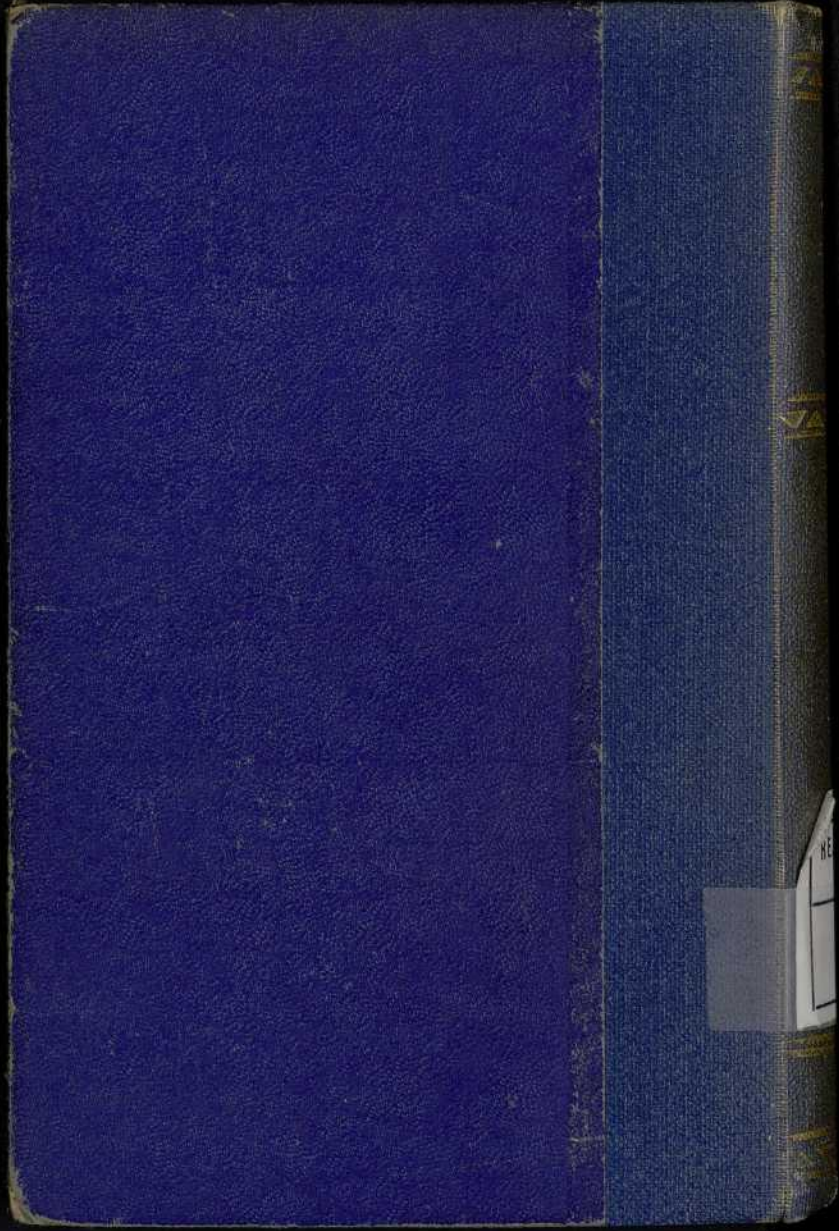
VIII

Os labregos de Brandove, hen coñecen â tola que vive da caridade, e que se enrita cando ve pasare o Santo Viático.

E marmuran algúns por isto, que no corpo de Frolinda Capélo, incarnou unha lumia.

ALBORADA

L A R

REAL ACADEMIA
GALEGA

41948

E. P. L.